

EXPUNERE DE MOTIVE

Cercetarea științifică este o sursă de progres economic și inovare, de asimilare a tehnologiilor de vârf, de suport tehnic național al programelor de investiții. În același timp ea reprezintă un mijloc de pregătire și formare a resurselor umane de înalt nivel cultural, intelectual și științific, de afirmare și promovare a excelenței.

Potențialul științific al unei țări este definit prin nivelul de finanțare, nivelul de calificare și numărul resurselor umane, prin patrimoniul de cunoștințe, prin structura și starea infrastructurii, precum și prin volumul cooperărilor internaționale pentru care se asigură fondurile necesare.

Deși în Constituția României se stipulează că statul asigură “stimularea cercetării științifice naționale”, în ultimii ani cercetarea a fost o victimă a tranziției și cea mai afectată: producția a scăzut brusc, investițiile au scăzut mai rapid decât producția, iar cheltuielile pentru cercetare-dezvoltare au scăzut și mai mult decât investițiile. În timp ce în practica internațională se remarcă tratarea cheltuielilor cu cercetarea ca o investiție, în România reforma în cercetare a blocat această activitate și s-a limitat la reducerea de personal și la acte normative care reglementează incomplet, neclar și complicat domeniul cercetare-dezvoltare. O lege a cercetării conținând prevederi concise și fără echivoc menite să determine consolidarea sistemului național de cercetare, dezvoltarea tehnologică orientată către transferul productiv al realizărilor și dezvoltarea competenței și responsabilității naționale este absolut necesară.

În atenția inițiatorului, la elaborarea proiectului de lege anexat, au stat, pe lângă motivațiile exprimate mai sus, cerințele Programului de Guvernare și armonizarea cu politica actuală a Uniunii Europene, toate conducând la promovarea progresului economic și social echilibrat și durabil, la promovarea societății și economiei de tip informațional, cu potențial inovativ ridicat, datorat fluxului de cunoștințe și informații. Reperele esențiale ale politicii științei și tehnologiei comunitare sunt reprezentate de prioritățile pentru folosirea fondurilor publice de cercetare, stabilite prin consens, la nivelul guvernelor statelor membre ale Uniunii Europene:

- stimularea ofertei “furnizorilor” de cercetare, prin susținerea activității de cercetare cu caracter strategic și precompetitiv, sursa de tehnologii generice sau “suport”, care creează condiții pentru viitoarele inovări;

- stimularea cererii “consumatorilor” industriali de cercetare, implicați în cercetarea cu caracter competitiv, prin finanțarea parțială a costurilor pentru cercetarea desfășurată în cadrul firmelor sau în colaborare între firme și universități sau institute de cercetare;

- stimularea legăturilor între cerere și ofertă, prin promovarea rezultatelor cercetării și ale inovării, atât la nivelul produselor, cât și al proceselor de producție și în organizare, prin programe complexe de inovare tehnologică, pe baza difuzării și transferului de rezultate ale cercetării;

- investiții în resurse umane, prin forme de instruire permanentă în vederea asimilării și difuzării mai rapide a noilor tehnologii.

Alături de suportul financiar administrat într-un sistem modern de management, deschiderea spre țările europene și spre țările cu care cercetarea autohtonă are relații de cooperare dezvoltate, mobilitatea specialiștilor și stimularea cercetării de firmă și a celei finanțate din fonduri private, constituie cerințele pentru creșterea performanțelor în domeniul științei, tehnologiei și inovării.

Finanțarea actuală insuficientă, numărul mare de acte normative care reglementează cercetarea, paralelismele între prevederile acestora și vidul de reglementare în unele aspecte

conduc la ineficiența aplicării lor, la blocarea unor resurse financiare, la un proces de regres al bazei materiale a cercetării și la migrația resurselor umane calificate spre alte sectoare de activitate și în străinătate. Pentru a corecta operativ aceste aspecte și pentru a determina o evoluție corespunzătoare a sistemului național de cercetare, prezentul proiect de lege condensează prevederile legale care s-au dovedit eficiente, în acord cu tendințele actuale europene în politica științei și tehnologiei și completează, totodată, cadrul legal în domeniul cercetării astfel încât să răspundă problemelor reale ale sistemului național de cercetare.

Ca răspuns la imperativele menționate, proiectul de lege prezentat urmărește reglementarea unor factori decisivi pentru îndeplinirea rolului și creșterea impactului și eficienței activităților de cercetare-dezvoltare și inovare (CDI) în dezvoltarea economică și socială:

a) condiții pentru formularea clară și consistentă a deciziei politice în domeniul CDI și asigurarea stabilității acesteia pe termen lung:

- Ministerul Educației și Cercetării, denumit în lege prin "Autoritatea de stat pentru cercetare", care are ca una din atribuțiile principale corelarea politicilor guvernamentale CDI;
- Consiliul Național pentru Politica Științifică și Tehnologică, ca organism la nivel guvernamental, care stabilește prioritățile în plan economic și social, pentru a asigura posibilitatea corelării politicilor CDI, precum și a acestora cu ansamblul politicilor socio-economice;
- Comitetul Consultativ pentru cercetare-dezvoltare și inovare, care, organizat în condițiile legii, atât din reprezentanți ai comunității științifice, ai ministerelor, cât și ai marilor agenți economici, întrunește toate condițiile pentru a concentra și îmbina în cadrul Planului național pentru cercetare-dezvoltare și inovare, oferta științifică cu cererea economică și socială;
- Strategia națională de cercetare, care include obiectivele pe orizont multianual ale politicilor în domeniu, corelate cu strategia economică națională și cu cele de ramură tehnologică;

b) sistem unitar și coerent de planificare și programare a activităților CDI, asigurat prin:

- Planul Național CDI, ca instrument de realizare a Strategiei naționale în domeniu;
- Corelarea Planului Național cu planurile sectoriale CDI;

c) Organizarea coerentă a sistemului național de cercetare, urmărind:

- dezvoltarea, afirmarea și valorificarea potențialului de cercetare din institute, centre de cercetare, instituții de învățământ superior, precum și la agenții economici, atât în sectorul public, cât și în cel privat;
- concentrarea și valorificarea potențialului de cercetare în zone de maxim interes pentru creșterea economică, în special prin organizarea institutelor naționale de cercetare-dezvoltare, instituite ca o nouă formă juridică de organizare, specifică domeniului;

d) sistem unitar de evaluare a competentelor, infrastructurii și resurselor de cercetare-dezvoltare existente pe plan național, asigurat prin:

- modalități și proceduri unitare de evaluare;
- Consiliul Național de Atestare a Cercetării, ca organism nou constituit cu această misiune, unic pe plan național,

e) surse și mecanisme de finanțare a activităților CDI, care să asigure:

- mobilizarea și concentrarea resurselor financiare, atât din sectorul public, cât și din cel privat;
- diferențierea netă între sistemul competițional, pe programe și proiecte și, respectiv, sistemul direct de finanțare pentru proiecte speciale, din fonduri publice, ca element

de noutate;

- posibilitatea finanțării programelor și proiectelor în regim descentralizat;
- condiții clare de derulare a contractelor de finanțare;

f) protecția, evaluarea și valorificarea în interesul economiei și societății atât a rezultatelor cercetării, cât și a competențelor și infrastructurii de cercetare existente;

g) precizarea unor instrumente și mijloace clare și eficiente de stimulare a capacității de absorbție a rezultatelor cercetării și de generare a inovării în mediul economic și social:

- instrumente financiare și fiscale specializate pentru stimularea dezvoltării și inovării tehnologice;
- dezvoltarea infrastructurii de inovare: centre și servicii specializate pentru asistență și informare științifică și tehnologică, centre pentru diseminarea, transferul și valorificarea rezultatelor activității de cercetare-dezvoltare, unități de ramură specializate în transfer tehnologic;
- zone și infrastructuri cu facilități speciale pentru înființarea și funcționarea de agenți economici inovativi, care dezvoltă și aplică tehnologii noi;
- crearea Fondului național de dezvoltare și inovare tehnologică, ca instrument nou, constituit din fonduri publice și private, pentru a sprijini în mod direct crearea și dezvoltarea agenților economici inovativi;
- înființarea unei instituții de administrare a Fondului mai sus menționat, ca instituție publică, cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Educației și Cercetării, condusă de un consiliu de administrație format din reprezentanții ministerelor cu atribuții importante în dezvoltarea economică a țării;

h) acceptarea publică și recunoașterea rezultatelor cercetării.

Proiectul de lege prezentat urmărește îmbunătățirea semnificativă a cadrului legislativ specific domeniului CDI, prin:

- a) îmbunătățiri ale prevederilor din legislația existentă (spre exemplu unificarea celor două categorii de programe din Planul Național, precum și a celor două Fonduri pentru finanțarea acestora, prevăzute în prezent în Legea nr.95/ 1998);
- b) crearea unui cadru legislativ unitar și coerent și completarea acestuia luându-se în considerare și anumite prevederi ale principalelor acte normative din domeniu existente la această dată, care se abrogă odată cu aprobarea prezentului proiect de lege :
 - Ordonanța Guvernului nr.25/1995 privind organizarea și finanțarea activităților de cercetare-dezvoltare, cu modificările și completările ulterioare;
 - Ordonanța Guvernului nr.8/1997 privind stimularea cercetării-dezvoltării și inovării, cu modificările și completările ulterioare ;
 - Ordonanța Guvernului nr.59/1997 cu privire la finanțarea, în sistem descentralizat, în domeniul științei, tehnologiei și inovării.

Față de cele prezentate mai sus, a fost întocmit proiectul de lege alăturat, pe care îl supunem Parlamentului, spre adoptare.

PRIM-MINISTRU
Adrian Năstase